

STATSRÅDETS
SVENSKA
SPRÅKNÄMND

Språkråd

1/2005

Statsrådets svenska språknämnd informerar
Valtioneuvoston ruotsin kielen lautakunta tiedottaa

Redaktör: Marika Paajanen

10.6.2005

- ◆ Termer i samband med EU:s konstitutionella fördrag s. 2
- ◆ Högsta förvaltningsdomstolen fick en juristlingvist s. 3
- ◆ Samarbetet mellan FPA och Kielitoimisto gav resultat s. 5
- ◆ Ordlistan i SLAF – korrigeringar och kompletteringar s. 6
- ◆ Anita Lönegren i pension s. 7
- ◆ Nytt på ordboksfronten s. 8
- ◆ Nyttiga webbadresser s. 9
- ◆ Spörsmålsingressen – än en gång s. 10

Språkråd önskar alla läsare en skön och solig sommar!

EU:s konstitutionella fördrag

I skrivande stund är det klart att EU:s konstitutionella fördrag inte kommer att bli verklighet i sin nuvarande form. I Finland kommer ratifikationsprocessen uppenbarligen ändå att fortsätta. Och hur det än går kommer fördragsutkastet – och terminologin i det – att ha aktualitet en tid framöver. Som det ser ut nu är det tänkbart att förhandlingar om ett nytt fördrag förs under Finlands kommande ordförandeskap.

Det officiella namnet på fördraget är alltså *fördrag om upprättande av en konstitution för Europa*, på finska *sopimus Euroopan perustuslaista*. I officiella texter rekommenderas:

- Ø Konstitutionen (kortform)
- Ø EU:s konstitution (beskrivande)
- Ø EU:s konstitutionella fördrag (beskrivande, fi. perustuslakisopimus)

Benämningen ”grundlag” och ”grundlagsfördraget”, som flitigt har använts i massmedierna, skall vi alltså inte använda i officiella sammanhang (trots att den finska officiella benämningen är ”perustuslaki”). Märk också att det går bra, även i officiella sammanhang, att använda enbart uttrycket *fördraget* i bestämd form, i sammanhang där det är klart vilket fördrag som avses. Då undviker man tröttande upprepningar.

Det konstitutionella fördraget innehåller förslag till ändringar av benämningarna på rättsakterna. De nuvarande förordningarna föreslås bli ”europeiska lagar” och direktiven ”europeiska ramlagar”. Det officiella namnet på kommissionen föreslås bli *Europeiska kommissionen* och namnet på domstolen föreslås bli *Europeiska unionens domstol*. Namnändringarna hänger samman med att den nuvarande pelarstrukturen försvinner. Därmed skulle också Europeiska gemenskaperna upphöra och smälta in i det som blir det nya EU. En följd av detta är också att det vi vant oss vid att kalla gemenskapsrätten kallas unionsrätten.

Som alltid i en flerspråkig miljö gäller det för översättare och textförfattare att gå till källorna när det gäller att träffa riktiga termval. Det går alltså inte för sig att fritt översätta termer och fasta uttryck, utan man måste kolla upp dem i de olika språkversionerna. Ibland ligger termer och uttryck ganska långt ifrån varandra. Här är några exempel på svenska och finska uttryck plockade ur fördraget:

- Ø Grundläggande friheter / perusvapaudet
- Ø Grundläggande rättigheter / perusoikeudet
- Ø Institutionernas akter / toimielinten säädökset
- Ø Den rätt som antas av unionens institutioner / lainsäädäntö, jota unionin toimielimet antavat
- Ø Medlemsstaternas lagar eller andra författningar / jäsenvaltioiden lait ja asetukset
- Ø Öppenhet och insyn / avoimuus
- Ø Unionens befogenheter / unionin toimivalta
- Ø Principen om tilldelade befogenheter / annetun toimivallan periaate

Högsta förvaltningsdomstolen fick en juristlingvist

Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) anställde den 1 januari 2005 en juristlingvist, tills vidare för ett år. I EU-sammanhang har det ju funnits juristlingvister sedan länge, men hur kom det sig att vår egen högsta förvaltningsdomstol anställde en sådan? Vem var det som kvalificerade sig för den krävande arbetsuppgiften?

HFD har länge haft behov av någon som kan översätta från finska till svenska och svenska till finska, samt granska i synnerhet svenskspråkiga texter innan de sänds

Freja Häggblom, juristlingvist vid högsta förvaltningsdomstolen

ut. Hittills har man inte haft någon anställd för detta ändamål, utan personalen har skött denna funktion vid sidan av de egentliga arbetsuppgifterna. Att köpa tjänster har inte varit ändamålsenligt eller möjligt, bl.a. för att det oftast är frågan om texter med ett innehåll som ännu inte är offentligt. Även den nya språklagen ställer

mera uttalade krav på myndigheterna när det gäller att på eget initiativ ge språklig service. HFD vill gärna vara ett föredöme på området.

Du har länge bott i Karleby och jobbar nu i Helsingfors. Hur kombinerar du jobb och familj ?

Jag har bott i Karleby i 21 år, och jag är sedan snart 24 år gift med Lars-Johan som är privatpraktiserande tandläkare där. Vår son Lars-Erik fyller snart 21 och studerar till agrolog vid Yrkeshögskolan Sydväst i Ekenäs. Våra två döttrar finns i Uleåborg, 19-åriga Marie-Hélène bor på ett finskspråkigt boende för unga CP-skadade och 16-åriga Nina-Maria går i Svenska privat skolans gymnasium i Uleåborg och tar kurser också på Oulun lyseo. Familjen är alltså ganska utspridd! Jag åker hem till Karleby ungefär varannan vecka. Dessutom har vi ett "litet påbörjat" sommarställe på Heisala i Pargas.

Du är både vicehäradshövding och diplomekonom. Hur blev du intresserad av svenskt lag- och förvaltningspråk?

Mitt första jobb var på riksdagens svenska byrå 1979-1981. På den tiden bestod byrån av byråchef Ingmar Österblom, biträdande byråchef Jan-Christer Lindberg, translatoren Rainer Byholm och så jag. Det var en rolig tid! När jag kom hem efter jobbet var jag ofta alldeles öm i käkarna av allt skrattande. Sedan den tiden är jag till själ och hjärta översättare av lag- och förvaltningstexter. Det är en andra natur hos mig. Åren 1992-2004 var jag frilansande översättare

och arbetade dessutom med juridiska uppdrag.

Berätta om dina nuvarande arbetsuppgifter - hur trivs du?

Nu arbetar jag igen med både juridik, språkvård och översättning. Jag granskar svenskspråkiga beslut om föredragandena eller förvaltningsråden så önskar och översätter en del material, bl.a. årsberättelser och rättsfallsreferat. Dessutom har jag tills vidare en föredragning per månad på tredje avdelningen. Jag förbereder alltså mina ärenden för föredragning, skriver promemorior och beslutsförslag, föredrar ärendet för förvaltningsråden och formulerar sedan avgörandet för granskning, underskrift och expediering. Detta arbete sker nästan alltid på finska.

Jag trivs alldeles utmärkt och tycker dessutom att det känns fint att vara i Helsingfors igen. Jag bor i Södra Haga, samma stadsdel som jag flyttade från för 21 år sedan!

Vilka är dina favoritwebbsidor?

Finlex, riksdagens webbplats och söksidan Google är de som jag använder mest. Också statsrådets och Kommunförbundets sidor använder jag en hel del. Jag tycker att webbplatserna skall ha en ”sökruta” och helst ha utförlig uppläggning, så man har en chans att hitta vad man söker.

Freja Häggblom intervjuades av **Ann-Marie Malmsten**

KONTAKTINFORMATION

Frågor och initiativ till Statsrådets svenska språknämnd kan sändas per e-post, fax eller post till nämndens sekreterare på någon av följande adresser:

E-postadress: spraknamnden@vnk.fi
 Fax: 09-1602 2088
 Postadress: Statsrådets svenska språknämnd (sekr.)
 Statsrådets translatorsbyrå
 PB 23, 00023 STATSRÅDET

Språknämnden behandlar och besvarar **principiella frågor som gäller svenskt lag- och förvaltningspråk** i Finland.

Prenumerationer på Språkråd, adressändringar och annulleringar:
 per e-post, fax eller post. Se adresserna ovan. Språkråd sänds gratis till beställaren.

Samarbetet mellan FPA och Kielitoimisto gav resultat

Folkpensionsanstalten (FPA) har i många år samarbetat med Forskningscentralen för de inhemska språken – närmare bestämt dess finska språkbyrå Kielitoimisto - för att åstadkomma klarspråkligt textmaterial på finska, primärt i form av utbildning som byrån anordnat vid FPA.

FPA:s avdelning för pensioner och utkomstskydd – ETT-avdelningen – inledde sitt samarbete med språkbyrån för fem år sedan. ETT-avdelningen är den ena av de två s.k. förmånsavdelningar som är verksamma inom FPA:s centralförvaltning. Avdelningen svarar för hälften av det planerings- och koordineringsarbete som behövs för verkställigheten av FPA:s förmåner.

Samarbetet i praktiken

I praktiken har samarbetet gått till så att sakkunniga från ETT-avdelningen och språkbyrån – förmån för förmån – har gått igenom olika slags textmaterial till kunderna: beslutstexter, information och brev som avdelningen utarbetat mallar för och som används vid FPA:s lokala byråer. Också broschyrer och ansökningsblanketter har gått igenom. Det anvisningsmaterial som sammanställts på finska har även omarbetats med tanke på den svenska språkvården vid FPA.

Kundsynvinkeln

Den ledande principen har varit att texterna skall formuleras utgående från kundens synvinkel. De skall vara lätta att förstå och ta till sig. Ett vänligt och artigt tonfall, även vad gäller inledande och avslutande hälsningar etc, har varit ett genomgående tema.

Responser från kunderna

FPA genomför årligen en enkätundersökning där kunderna ger sin syn på vår service. År

2000 svarade 43,4 % helt eller nästan helt instämmande på frågan om FPA:s beslut är lätta att förstå. År 2004 var motsvarande andel av dem som besvarade enkäten 61,6 %.

Enkätfrågorna nedan besvarades åren 2003 och 2004 helt eller nästan helt instämmande enligt följande:

Enkätfrågor	2003	2004
Kundbreven är klart formulerade	71,9	70,5
Broschyerna och anvisningarna för ansökan om förmåner är klart formulerade	67,8	67,0
Ansökningsblanketterna är lätta att fylla i	64,7	63,0

En del av de normala arbetsrutinerna

Språkvården är nu en del av vår vardag, samtidigt som vi alltså har vårt samarbetsavtal med den finska språkbyrån vid Forskningscentralen för de inhemska språken. De senaste åren har vi anordnat ett flertal kurser både i att skriva traditionella papperstexter och att skriva elektroniska texter. Att kundsynvinkeln och en systematisk språkvård inlemmats bland våra normala arbetsrutiner är det viktigaste resultatet av samarbetet med Kielitoimisto.

Mia Helle

FPA, Avdelningen för pensioner och utkomstskydd

ORDLISTAN I SLAF – KORRIGERINGAR OCH KOMPLETTERINGAR

Notera vänligen följande:

s. 270, under Laitos

följande rekommendation stryks: I stället för "läroanstalt" bör man i nya texter använda "läroinrättning".

s. 273, under Luovuttaa

står: "Luovuttaa" motsvaras av överlåta, då det är fråga om att överföra äganderätten till en sak.

bör vara: "Luovuttaa" motsvaras av överlåta, då det är fråga om att överföra äganderätten eller besittningsrätten till en sak.

s. 286, under Oppilaitos

står: Läroinrättning, läroanstalt. Jfr Laitos

bör vara: Läroanstalt, läroinrättning. Jfr Laitos

s. 291, under Purkaa

kompletteras: Purkaa palvelussuhde = häva ett anställningsförhållande

s. 299, under Suoja: Tietosuoja

står: Tietosuoja = Integritetsskydd, datasekretess, skydd för personuppgifter.

bör vara: Tietosuoja = Integritetsskydd, datasekretess, skydd för personuppgifter, dataskydd.

s. 304, under Takavarikko

står: Beslag

Vakuustakavarikko = kvarstad

kompletteras: Beslag (4 kap. i tvångsmedelslagen), kvarstad (7 kap. i rättegångsbalken)

Vakuustakavarikko = kvarstad (3 kap. i tvångsmedelslagen)

s. 308, under Tietoturva

står: Tietoturva

Datasäkerhet (älv. dataskydd). Skydd av information ...

bör vara: Tietoturva, tietoturvallisuus

Datasäkerhet, informationssäkerhet. Skydd av information ...

Ann-Marie Malmsten

Justitieministeriet

Anita Lönegren i pension

Den 6 april var den sista arbetsdagen för Anita Lönegren, biträdande chef vid statsrådets translatorsbyrå. Anita har nu fått börja njuta av livet som pensionär. Hon kan i dag blicka tillbaka på 31 år av arbete med lagspråk på statsrådets kansli.

– Jag kom till statsrådets translatorsbyrå den 1 maj 1974. Före det var jag anställd som översättare vid huvudstabens utrikesavdelning där jag översatte texter från finska till svenska och tyska, också i motsatta riktningen.

Anita berättar att översättning inom förvaltningen alltid har intresserat henne. Efter att i flera års tid ha verkat som översättare på translatorsbyrån övergick hon kring år 1990 till granskaruppgifter och blev samtidigt biträdande chef för byrån. På 1980-talet var Anita sekreterare för statsrådets svenska språknämnd, och under därpå följande årtionde invaldes hon som medlem. Hon var medlem i nämnden i drygt två perioder.

– På 1980-talet fanns ett behov att modernisera lagspråket, och lagspråket i Sverige var förebild för nämndens arbete. Man frångick t.ex. helt och hållet pluralformerna av verb, även i ändringslagar där man tidigare som översättare hade uppmanats att använda plural om pluralformen också användes i den ursprungliga lagen. Redan år 1968 hade man slutat att använda verb i plural då man översatte nya lagar. Och så gick vi in för att skriva inte i stället för icke och ej, nämner Anita som ytterligare ett exempel på en språklig förändring.

Från och med 1990-talet har en av nämndens stora uppgifter varit att utarbeta handboken Svenskt lagspråk i Finland, och i det arbetet har Anita deltagit. Hösten 2003 tilldelades hon Svenska Finlands folktings förtjänstmedalj för troget arbete med lagspråket. Anita har också erhållit riddartecknet av I klass av

Finlands Lejons orden och statens tjänstemärkelsestecken.

Under Anitas tid på translatorsbyrån har samhället och de politiska villkoren förändrats i många avseenden, vilket självfallet satt sina spår i arbetet på olika sätt.

Sista dagen på jobbet för Anita Lönegren.

– I och med EES och Finlands inträde i EU förändrades texternas innehåll radikalt. Översättarna blev tvungna att lära känna EU från grunden, vilket underlättades av att byrån något år tidigare hade fått en egen informatiker. Naturligtvis har också datorerna och användningen av Internet satt sin prägel på jobbet, likaså det att byrån exempelvis fick en termbank. Samtidigt har texterna blivit längre

och mer komplicerade, vilket också orsakar större tidspress.

Anita antar att tidspressen har kommit för att stanna. Om lagöversättningens framtida verksamhetsbetingelser är det svårt att sia, men hon tror att Finlands ordförandeskap i EU hösten 2006 kommer att ha en del återverkningar, även om arbetsvillkoren för översättare och granskare knappast kommer att förändras desto mer. Anita konstaterar att jobbet på statsrådets kansli gett henne en djup insyn i samhället. I sitt arbete har hon känt ett ansvar för att åstadkomma texter som håller i alla sammanhang. Anita påpekar också att hon varit omgiven av trevliga kolleger och haft möjligheten att arbeta tillsammans med många människor, såväl unga som gamla.

Vilka är då planerna för framtiden som pensionär?

– Till att börja med ska jag försöka komma in i en fungerande vardagsrytm. Jag och min man kommer att tillbringa en hel del tid i Ingå – genast när snön smälter börjar vi åka dit allt oftare. Jag vill i något skede också återuppta studierna i franska och ta mig tid att läsa och resa. Dessutom har jag för avsikt att arbeta vidare på den lönegrenska släktens arkiv.

Någon brist på sysselsättning borde det därmed inte bli fråga om. Arbetskamraterna önskar Anita lycka till med de framtida projekten och framför allt en glad tillvaro som pensionär!

Eva Orava

Statsrådets translatorsbyrå

Nytt på ordboksfronten

Högskoleordlista – Korkeakoulusanasto

Högskoleordlistan kom ut i februari 2005. Ordlistan uppdaterar och kompletterar Universitetsordlistan från 1998 och Yrkeshögskoleordlistan från 1999. Ordlistan beskriver situationen läsåret 2003-2004 och beaktar de förändringar som trätt i kraft under denna period. Språken i ordlistan är finska, svenska, engelska, tyska, franska, spanska och ryska. Utgivare är undervisningsministeriet och statsrådets kansli och för det redaktionella arbetet ansvarade terminolog Niina Elomaa från Språktjänsten vid statsrådets kansli.

Utgivare: Undervisningsministeriet och statsrådets kansli
Förlag: Yliopistopaino Kustannus
ISBN: 951-570-616-5
ISSN: 1235-7332
Cirkapris: 46 €

Nyttiga webbadresser

Statsrådets termbank Valter är tillgänglig på Internet. I den kan du söka termer i följande ordlistor: Budgetordlistan, EMU-ordlistan, Offentliga byggnader i Finland – namn och översättningsmotsvarigheter, Jordbruksordlistan, Domstolsordlistan och Skatteordlistan. Termbanken Valter finns på webbadressen:

<http://mot.kielikone.fi/valter>

Webbadresser med EU-anknytning

Europaservern

<http://europa.eu.int/>

En konstitution för Europa

<http://europa.eu.int/constitution/>

Rådet

http://ue.eu.int/cms3_fo/showPage.ASP?lang=sv

Parlamentet

http://www.europarl.eu.int/home/default_sv.htm

Kommissionen

http://europa.eu.int/comm/index_sv.htm

Revisionsrätten

http://www.eca.eu.int/index_sv.htm

Domstolen

<http://curia.eu.int/sv/index.htm>

Centralbanken

<http://www.ecb.int/home/html/index.en.html>

Regionkommittén

<http://www.cor.eu.int/sv/index.htm>

Allmän rapport om Europeiska unionens verksamhet

<http://europa.eu.int/abc/doc/off/rg/sv/welcome.htm>

Budget

<http://europa.eu.int/eur-lex/budget/www/index-sv.htm>

Europeiska unionens bulletin

<http://publications.eu.int/code/sv/sv-000500.htm>

Publikationshandboken

<http://publications.eu.int/code/sv/sv-cover.htm>

Spörsmålsingressen – än en gång

I spörsmålsingressen har av tekniska skäl gjorts en liten ändring. I exempelfrasen *undertecknad av riksdagsledamot NN /gröna* skall det finnas ett mellanslag mellan riksdagsledamotens namn och snedstreck. Själva texten i mallen är oförändrad. Här följer hela mallen på svenska:

Ministerns svar

Till Riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 9/2003 rd undertecknat av riksdagsledamot NN /gröna:

.....

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

.....

Helsingfors den 2003

Inrikesminister

eller

Inrikesministerns ställföreträdare
 Region- och kommunminister

eller

Inrikesministerns ställföreträdare
 Minister

